

**יש לו אלפים אמה לקל רוח מהמקום שאמרו לו.**

**אם היה בתוך התחום** - שהאלפיים אמה שיש לו עתה מהמקום בו עכבוהו חופפים לתחום שבת של העיר - **כאלו לא יצא** מעירו, וחוזר ודינו כבני עירו, שכן מצאנו שהקילו חכמים, **שכל היוצאים להציל מפני הגויים חוזרין למקומן** אפילו עם כלי זינם, כך גם הקלו לזה שיצא ברשות, להיות כאילו לא יצא:

**משנה ד**

**מי שישב** לנוח בדרך בערב שבת בין השמשות, וקדש היום, **ועמד** לאחר שחשיכה, **וראה והרי הוא סמוך לעיר בתוך תחומה, הואיל ולא היתה בנותו לך** - לקנות שביתה בתוך העיר - **לא יכנס** לעיר להיות כאנשי העיר, אלא ממקום שחשכה לו ימדוד אלפיים אמה, והולך עד מקום שיכלו ולא יותר, **דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: יכנס** לעיר, והרי הוא כבני העיר, שמהלך כולה וחוצה לה אלפיים אמה לכל רוח כיון ששביתתו שם היתה בטעות, שוודאי אם היה יודע שהוא בתוך תחום העיר, היה מתכוון לקנות שביתה בתוך העיר.

**אמר רבי יהודה: מעשה היה ונכנס רבי מרפון** - שלן מחוץ לעיר בליל שבת, ובשבת נכנס לעיר והלך בכולה כאנשי העיר **בלא מתפון** בלי שיתכוון בכניסת השבת לשבות בתוך העיר<sup>32</sup>.

**משנה ה**

**מי שישן בדרך בערב שבת, ולא ידע שחשכה** ונמצא שלא התכוון בין השמשות לקנות שביתה - **יש לו אלפים אמה לקל**

ר' עובדיה מברטנורא צריך לילך: יש לו אלפים אמה לכל רוח. ממקום שנאמר לו: כאילו לא יצא. הכי קאמר, אם היו אותן אלפים אמה הנתונות לו לכל רוח ממקום שנאמר לו נכנסות לתוך אלפים של תחום ביתו, כאלו לא יצא מתחומו דמי, והולך עד ביתו והרי הוא כבתחילה: **שכל היוצאין להציל חוזרין למקומן.** הכי קאמר, שכן מצינו קולא אחרת בכל היוצאין להציל מן העובדי כוכבים ומן המפולת, שמפני שיצאו ברשות התירו להם לחזור בכלי זינן למקומם ולא הצריכום להניח כלי זינן, הכי נמי הקילו [לזה שיצא] ברשות להיות כאילו לא יצא: ד מי שישב בדרך. לנוח ולא היה יודע שהיה בתחום העיר וחשכה לו שם, וכשעמד ראה שהוא סמוך לעיר ובתחומה: **לא יכנס.** לעיר להיות כאנשי העיר, אלא ממקום שחשכה לו ימדוד אלפים אמה ועד מקום שיכלו ילך בעיר ותו לא: ר"י אומר יכנס. וילך כל העיר וחוצה לה אלפים אמה כבני העיר. והלכה כר' יהודה: **בלא מתכוין.** שלא ידע כשחשיכה לו שהוא בתחום העיר, ולא נתכוין להיות שביתתו בעיר אלא במקומו: ה יש לו אלפים

ביאורים והרחבות

32. גרסינן בגמרא (מה, א): תניא אמר רבי יהודה: מעשה ברבי טרפון שהיה מהלך בדרך וחשכה לו, ולן חוץ לעיר. לשחרית מצאוהו רועי בקר, אמרו לו רבי, הרי העיר לפניך, הכנס! נכנס וישב בבית המדרש ודרש כל היום כולו. אמרו לו (לרבי יהודה): משם ראייה? שמא בלבו היתה (שהתכוון לשבות בעיר), או בית המדרש מובלע בתוך תחומו היה (תוך אלפיים ממקום שביתתו).

**רוּחַ** ממקום שישן שם, שקנה שם שביתה, **דְּבָרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי**.

**וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמוֹת** לכל צד, היינו שטח של שמונה אמות על שמונה אמות, שלדעתם אין קונים שביתה אלא לדעת<sup>33</sup>.

**רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: וְהוּא בְּאַמְצָעַן** - שלא כחכמים הסוברים שיש לו ארבע אמות לכל רוח, אלא הוא באמצען, ויש לו רק שתי אמות לכל צד.

**רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְאַיִהּ רוּחַ שִׁירְצָה יֵלֵךְ** שרשאי לברור לו ארבע אמות לכל רוח שירצה. **וּמוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה לרבי אליעזר, שְׂאֵם בְּרַר לוֹ** ארבע אמות, בין באמירה בין המעשה, **שְׂאֵינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ** ולבחור לו ארבע אמות אחרות לצד אחר:

### משנה 1

**הָיוּ שְׁנַיִם** - שני אנשים, ולכל אחד יש ארבע אמות, **וּמִקְצַת אַמוֹתָיו שָׁל זֶה מוּבְלָעוֹת בְּתוֹךְ אַמוֹתָיו שָׁל זֶה** - מביאין את מזונם **וְאוֹבְלִין בְּאַמְצָעַן** - בתוך האמות המשותפות, **וּבְלִבָּד שְׂלֵא יוֹצִיא זֶה מִתּוֹךְ שְׁלוֹ לְתוֹךְ שְׁלֵ חֶבְרוֹ** - שלא יוציא מחוץ לארבע אמות שלו לתוך אמותיו של חברו.

**הָיוּ שְׁלֹשָׁה** אנשים, ולכל אחד מהם יש ארבע אמות, **וְהָאֲמִצְעֵי מְבֻלָּע בֵּינֵיהֶן** - תחום ארבע אמותיו של האמצעי מובלע בתוך תחומם של השניים החיצוניים - **הוּא** - האמצעי **מִתֵּר עִמָּהֶן** - עם כל אחד מהם באמות המשותפות, **וְהֵן מִתְרִין**

ר' עובדיה מברטנורא אמה לכל רוח. דסבר ר' יוחנן בן נורי חפצי הפקר שאין להם דעת בעלים, קונים שביתה במקומן ויש להם אלפים אמה לכל רוח, והישן שאין לו דעת בשעה שקונה שביתה דינו כחפצי הפקר ויש לו אלפים אמה לכל רוח. ורבנן סברי חפצי הפקר אין קונים שביתה במקומן, אלא הזוכה בהן מוליכין למקום שהוא יכול לילך, הכא נמי הישן אינו קונה שביתה ואין לו אלא ארבע אמות בלבד. והלכה כרבי יוחנן בן נורי שהישן קונה שביתה במקומו ויש לו אלפים אמה לכל רוח. אבל בנכסי הפקר הלכה כחכמים שהן כרגלי כל אדם ואין קונים שביתה במקומן, אלא הזוכה בהן מוליכין למקום שהוא יכול לילך: וחכמים אומרים אין לו אלא ד' אמות. הואיל ובשעה שקדש היום היה ישן לא קנה שביתה, ואין לו אלא ארבע אמות שזכתה לו תורה דכתיב (שמות טז) שבו איש תחתיו וקומתו של אדם בינוני ג' אמות ואמה אחת לפשוט ידיו ורגליו: ר' אליעזר אומר והוא באמצען. חכמים סברי יהבינן ליה ארבע אמות לכל רוח, ור' אליעזר סבר כי יהבינן ליה ארבע אמות היינו ב'

אמות לכל צדיו: לאיזה רוח שירצה. ישול ארבע אמות, ואחר שבידר צד אחד אין יכול לחזור ולברור צד אחר: ו היו שניים. עומדים רחוק זה מזה שש אמות דמובלעין ב' אמות של כל אחד לתוך של חברו, מביאין ואוכלין בתוך שתי אמות. ובלבד שלא יפשוט זה ידו לתוך שתיים החיצונות שאין לו בהם כלום ויוציא לשם פתו או חפציו: והאמצעי מובלע ביניהם. שתי אמותיו בתוך של זה ושתי אמותיו בתוך של זה. הוא מותר עם כל אחד, פונה לכאן ומשתמש עם זה

ר' עובדיה מברטנורא

ופונה לכאן ומשתמש עם זה: לג' הצרות. והם זו אצל זו: פתוחות לרשות הרבים. דכל אחת רשות לעצמה ואין להם דריסת הרגל זו על זו, והשתא אינן אסורות זו על זו: עירבו שתיהן עם האמצעית היא מותרת עמהן וכו'. ורבנן אפליגו עליה דר"ש בהא ואמרי כולן אסורות זו בזו. והשתא קאמר להו ר"ש והלא זה הדבר שהיו ג' והאמצעי מובלע בינתיים ואתם מודים שהוא מותר עמהן והם מותרים עמו דומה לג' חצרות, ואמאי קמפלגיתו עלי בג' הצירות, ואמרי ליה רבנן התם בשלש חצירות מתוך שמרובים הם שתיים החיצונות האסורות זו בזו יבואו להוציא מזו לזו, והאמצעית לא יבהא אדעתה ולא מדכרא להו, דאמרי שמא אחד מדיוירי האמצעית שמותר בזו ובזו הוא שמוציא. אבל הכא בג' אנשים אי אתי חד משני החיצונים לאפוקי לתוך ב' אמות של החיצון האחר, האמצעי יהיב אדעתיה ומדכר ליה. והלכה כר"ש בשלש חצירות שב' החיצונות בלבד אסורות זו עם זו: ז והיה מכיר אילן או גדר. שיכול להגיע שם קודם שתחשך, אלא שהוא עיף ורוצה לנוח במקומו: לא אמר

עמו, ושנים החיצונים אסורין זה עם זה שהרי אין להם כל שטח משותף.

אמר רבי שמעון: למה הדבר הזה של תחומין דומה? לשלש חצרות זו בצד זו הפתוחות זו לזו - הראשונה לשנייה והשנייה לשלישית, ופתוחות גם כן כל אחת בפני עצמה לרשות הרבים שבמקרה כזה כל חצר היא רשות לעצמה, ואין להן דריסת רגל זו על זו (כלומר אין דיירי חצר אחת רשאים לעבור דרך החצר האחרת), ונמצא שהחצרות אינן אסורות זו על זו, עירבו שתיהן - שתי החצרות החיצוניות עם האמצעית - היא - החצר האמצעית מתרת עמהן - עם החצרות החיצוניות להוציא מזו לזו, והן פתורות עמהן<sup>34</sup>, ושתיים החיצונות אסורות זו עם זו - אסור להוציא מזו לזו אפילו דרך האמצעית, עד שיעשו שלושתן עירוב אחד:

כיצד נמדדות האלפיים אמה

### משנה ז

מי שבא בדרך בערב שבת וחשכה לו - שנעשה סמוך לחשכה, ורחוק הוא מביתו ארבעת אלפים אמה, והיה מכיר אילן או גדר הרחוק ממנו אלפיים אמה, ואם ירוץ בכל כוחו יגיע לשם קודם החשיכה, אלא שהוא עיף והולך לאיטו, ואמר קודם השבת: שביתתי תחתיו - תחת האילן או הגדר - לא אמר כלום כיון שלא פירש איזה ארבע אמות

כלום. הואיל ולא פירש איזה ד' אמות בחר לו מתחתיו של אילן, לאו שביתה היא ואין לו אלא ד' אמות במקום שהוא שם, שהרי לא קנה שביתה במקומו כיון שעקר דעתו מלשבות כאן, ותחת

ביאורים והרחבות

34. בגמרא (מח, א) למדין שחכמים חולקים על רבי שמעון, וסוברים שכיון שיש דיירים רבים בחצר, חוששים שמא דיירי החיצונות יבואו לטלטל מזו לזו, ולכן אסורים לטלטל אף מהאמצעית אליהם (אך בשלושה אנשים, אין לגזור על האמצעי משום שניים החיצונים, שכן האמצעי יתן דעתו להזכיר להם שהם אסורים זה עם זה, ולכן גם לחכמים הוא מותר עמהם והם מותרים עמו).